

Inrättandet av ett gemensamt vidarebosättningsprogram för EU

Justitiedepartementet

2009-10-20

Dokumentbeteckning

KOM(2009) 447

Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet om inrättande av ett gemensamt vidarebosättningsprogram för EU

KOM(2009) 456

Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om ändring av beslut nr 573/2007/EG om inrättande av Europeiska flyktingfonden för perioden 2008–2013 som en del av det allmänna programmet ”Solidaritet och hantering av migrationsströmmar” och om upphävande av rådets beslut 2004/904/EG

Sammanfattning

Den 2 september 2009 lade kommissionen fram ett meddelande om ett gemensamt vidarebosättningsprogram för EU samt förslag till finansieringsmekanism för detta genom förändringar i Europeiska flyktingfonden (ERF III).

De senaste åren har antalet medlemsstater med årliga program för vidarebosättning ökat, men EU:s medlemsstater tar fortfarande emot en relativt liten del av det totala antalet människor som vidarebosätts globalt.

Enligt kommissionen är huvudsyftet med ett gemensamt vidarebosättningsprogram för EU att involvera fler medlemsstater i vidarebosättningsaktiviteter, tillhandahålla en ordnad och säker tillgång till skydd för de som vidarebosätts och visa ökad solidaritet med tredje länder vad gäller mottagande av flyktingar,

Med ett EU gemensamt vidarebosättningsprogram skulle instrumentet kunna användas mer strategiskt av EU:s medlemsstater och integreras mer effektivt i EU:s yttre förbindelser. En ökad strategisk användning av vidarebosättningsinstrumentet skulle kunna bidra till att lösa utdragna flyktingsituationer.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Redan i Haagprogrammet omnämns införandet av ett EU gemensamt vidarebosättningsprogram. Av svaren på Grönboken om det framtida gemensamma europeiska asylsystemet som antogs i juni 2007 av kommissionen, framgår att det finns en bred uppslutning bland medlemsstaterna om att vidarebosättning ska ha en central roll i EU:s externa asylpolitik. I den Strategiska planen för asylpolitiken som antogs av kommissionen i juni 2008 fastslogs att vidarebosättningsinstrumentet ska utvecklas och utvidgas.

Efter en ökning senaste året är det nu tio medlemsstater som har årliga nationella vidarebosättningsprogram. Även om antalet vidarebosättningsländer ökat något tar EU:s medlemsstater emot en liten del av det totala antalet människor som vidarebosätts globalt.

Enligt kommissionen saknas idag strukturerat informationsutbyte om vidarebosättning mellan medlemsstaterna. Ingen strukturerad samordning sker heller av vidarebosättningsaktiviteter på EU-nivå. Det förekommer multilaterala kontakter mellan vidarebosättningsländer och UNHCR, men konsultationerna omfattar inte de medlemsstater som inte vidarebosätter.

Strukturer och procedurer för samordning av vidarebosättning i EU bör därför enligt kommissionen anpassas för att möjliggöra närmare samarbete mellan medlemsstaterna och en mer effektiv samordning av vidarebosättningsaktiviteter på EU-nivå.

Kommissionen menar att bristen på gemensamma logistiska förberedelser och annat praktiskt samarbete ökar kostnaderna för nuvarande vidarebosättningsländer och att detta utgör ett hinder för de medlemsstater som annars skulle överväga att vidarebosätta. Kostnaderna för vidarebosättning till EU torde därför kunna sänkas genom närmare samarbete mellan medlemsstaterna.

1.2 Förslagets innehåll

Enligt kommissionens meddelande om inrättandet av ett gemensamt vidarebosättningsprogram för EU är huvudsyftet med ett sådant program att involvera fler medlemsstater i vidarebosättningsaktiviteter, tillhandahålla en ordnad och säker tillgång till skydd för de som vidarebosätts och visa ökad solidaritet med tredje land vad gäller mottagande av flyktingar.

Programmet ska enligt kommissionens meddelande först och främst vara en mekanism för att slå fast gemensamma årliga prioriteringar om möjliga vidarebosättningsinsatser för EU:s medlemsstater. Deltagande i programmet kommer enligt förslaget att vara frivilligt. En expertgrupp för vidarebosättning, där alla medlemsstater, UNHCR och andra viktiga aktörer är tänkta att delta, ska mötas regelbundet. Expertgruppen ska förbereda identifiering av gemensamma årliga prioriteringar som sedan lämnas vidare för samråd mellan kommissionen och förvaltningskommittén för det allmänna programmet "Solidaritet och hantering av migrationsströmmar" vilken är en genomförandekommitté i Europeiska flyktingfonden (ERF III). Kommissionen beslutar därefter om prioriteringarna.

1.2.2 Förslag om ändringar i Europeiska flyktingfonden (ERF III)

Samtidigt med meddelandet om inrättandet av ett gemensamt vidarebosättningsprogram för EU lade kommissionen också fram förslag till ändring av beslut nr 573/2007/EG om inrättande av Europeiska flyktingfonden för perioden 2008–2013 som en del av det allmänna programmet "Solidaritet och hantering av migrationsströmmar" och om upphävande av rådets beslut 2004/904/EG (KOM (2009) 456). Syftet är att få en mer effektiv och ändamålsenlig användning av det finansiella stödet genom flyktingfonden.

Med nuvarande ordning ställs ett fast belopp på 4 000 euro per vidarebosatt person (artikel 13.3 och 13.4 i beslutet om flyktingfonden) till förfogande för fyra särskilda personkategorier, personer från ett land eller en region som utsetts att genomföra ett regionalt skyddsprogram, underåriga utan medföljande vuxen, barn och kvinnor som särskilt riskerar att utsättas för psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld och exploatering och personer med allvarliga medicinska behov som endast kan tillgodoses genom vidarebosättning.

Enligt förslaget ersätts de fyra nuvarande kategorierna av ett flexiblere system där de årliga prioriterade kategorierna fastställs av kommissionen och kan gälla geografiska regioner, nationalitet eller särskilda kategorier av flyktingar som ska vidarebosättas. Det föreslås att de medlemsstater som vidarebosätter i enlighet med de av kommissionen fastslagna prioriteringarna ska kunna erhålla finansiellt stöd om 4000 EUR per vidarebosatt person.

1.2.3 Stärkt praktiskt samarbete

Det gemensamma vidarebosättningsprogrammet för EU ska enligt kommissionen även bidra till stärkt praktiskt samarbete mellan medlemsstaterna och ökad effektivitet vad gäller extern asylpolitik. I sitt meddelande uppmärksammar kommissionen också att konsultationerna mellan medlemsstaterna, UNHCR och kommissionen beträffande vidarebosättning måste intensifieras och att vidarebosättning mer effektivt bör inorporeras i framtida regionala skyddsprogram.

Kommissionen ska enligt förslaget rapportera årligen till rådet och Europaparlamentet om vilka vidarebosättningsinsatser som gjorts till EU samt om vilka åtaganden medlemsstaterna gjort, för att kunna följa utvecklingen och löpande diskutera vidareutveckling. Programmet ska halvtidsutvärderas vid en konferens 2012 för att sedan i sin helhet utvärderas 2014 i syfte att identifiera nödvändiga förbättringar och för att utveckla och utvidga programmet.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Bestämmelserna om vidarebosättning återfinns i Utlänningslagen (2005:716). Inga författningsändringar krävs till följd av förslaget.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Förslaget för inte med sig några direkta ekonomiska konsekvenser utan är förenligt med Europeiska flyktingfondens (ERF III) allmänna mål och finansiering till och med år 2013. Förslaget kommer för närvarande inte heller att ha några direkta konsekvenser för den svenska statsbudgeten.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Sverige har länge drivit frågan om ett gemensamt vidarebosättningsprogram för EU och välkomnar kommissionens meddelande.

Det gemensamma vidarebosättningsprogrammet för EU är ett välkommet första steg för EU för att få fler medlemsstater engagerade i vidarebosättning och öka antalet människor som vidarebosätts till Europa.

Med gemensamma prioriteringar och gemensamma insatser skulle vidarebosättningsinstrumentet kunna användas mer strategiskt för att bidra till att lösa utdragna flyktingsituationer.

Det gemensamma vidarebosättningsprogrammet för EU får inte påverka möjligheterna att ansöka om asyl för de människor som själva tar sig till Europa.

Regeringens ståndpunkt är att effekten av de fastslagna prioriteringarna ska rymmas inom den befintliga ramen för ERF III.

Det finns ett brett stöd för inrättandet av ett gemensamt vidarebosättningsprogram för EU bland medlemsstaterna. Eftersom deltagande i programmet är frivilligt är det dock svårt att förutse hur många medlemsstater som kommer att engagera sig.

I övrigt är inte medlemsstaternas ståndpunkter kända ännu.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Institutionernas ståndpunkter är ännu inte kända.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Remissförfarandet är ännu inte avslutat. Förslaget har gått ut till Migrationsverket, Rikspolisstyrelsen, SIDA, ESF-rådet samt ett större antal organisationer som har intressen i vidarebosättning.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

Rättslig grund för beslut om förändringarna i Europeiska flyktingfonden (ERF III) är artikel 63.2 b i EG-fördraget.

Beslut sker med kvalificerad majoritet i rådet och med parlamentet som medbeslutande enligt artikel 251 i EG-fördraget.

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

4 Övrigt

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Förslaget om ändring i Europeiska flyktingfonden (ERF III) kommer närmast att behandlas i Rådsarbetsgruppen för asyl under hösten 2009. Kommissionen räknar med att vidarebosättningsprogrammet kan komma igång under

2010, och att de första vidarebosättningsinsatserna ska kunna genomföras i 2009/10:FPM17
enlighet med programmet 2011.

4.2 Fackuttryck/termer

-